

УДК 911.3:796.5(477.82)

Деякі показники територіальної диференціації готельного господарства Волинської області

Стешенко Л.І.

кандидат економічних наук,
завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Волинського коледжу
Національного університету харчових технологій

Савченко І.А.

кандидат географічних наук,
викладач фахових дисциплін

У статті проаналізовано показники, що характеризують територіальні особливості організації готельного господарства регіону обласного рівня. На основі методик, що застосовуються в суспільно-географічних дослідженнях, проведено аналіз основних економічних і соціальних показників територіальної організації готельного господарства Волинської області, що дало можливість виявити наявні відмінності. В результаті дослідження виявлено точкові елементи територіальної структури готельного господарства Волинської області.

Ключові слова: готельне господарство, готель, засіб розміщення, індекс територіальної локалізації, коефіцієнт концентрації, показник просторового впливу, радіус впливу готелів, точкові елементи територіальної структури, Волинська область.

Стешенко Л.И., Савченко И.А. НЕКОТОРЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье проанализированы показатели, характеризующие территориальные особенности организации гостиничного хозяйства региона областного уровня. На основе методик, применяемых в общественно-географических исследованиях, проведен анализ основных экономических и социальных показателей территориальной организации гостиничного хозяйства Волинской области, что позволило выявить существующие различия. В результате исследования выявлены точечные элементы территориальной структуры гостиничного хозяйства Волинской области.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, гостиница, средство размещения, индекс территориальной локализации, коэффициент концентрации, показатель пространственного влияния, радиус влияния отелей, точечные элементы территориальной структуры, Волинская область.

Steshenko L.I., Savchenko I.A. SOME INDICATORS OF THE VOLYN REGION HOTEL INDUSTRY TERRITORIAL DIFFERENTIATION

In the article the indicators characterizing the territorial features of the regional hotel industry organization are analyzed. On the basis of the methods used in socio-geographical studies the main economic and social indicators of the Volyn region hotel industry territorial organization are investigated. It makes possible to identify the existing differences. As a result of study, the point elements of Volyn region hotel industry territorial structure were identified.

Keywords: hotel industry, hotel, accommodation facility, territorial localization index, concentration factor, spatial impact index, hotels influence radius, point elements of territorial structure, Volyn region.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах розвитку готельне господарство є однією з головних складових туристичної галузі України. Однак аналіз соціально-економічної ситуації в Україні показує, що в територіальному вимірі ресурси розподілені досить нерівномірно. Туристична привабливість регіону значною мірою пов'язана з рівнем матеріально-технічної бази туристичних місцевостей, розгалуженості та різноманітності їх мережі, тому значний інтерес має дослідження показників територіальної організації готельного господарства області.

Готельне господарство є складовою туристичної індустрії та в її структурі виконує ключові функції, пропонуючи відвідувачам комплекс послуг, у формуванні та реалізації яких беруть участь усі сектори й елементи індустрії гостинності. Матеріальна база закладів розміщення туристів виступає одним з визначальних чинників якості туристичного сервісу загалом. Однак сучасна українська інфраструктура закладів розміщення недостатньо відповідає міжнародним нормам проживання та відпочинку.

Волинська область є однією з перспективних для розвитку туризму територій України. Її

туристична привабливість характеризується вдалим географічним розташуванням, багатим історико-культурним та природно-ресурсним потенціалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів готельного господарства Волинської області займалася низка вітчизняних вчених. Зокрема, О. Гаталюк [1], А. Кузишин [3] та А. Єрко [2] досліджували готельне господарство області як складову туристичної інфраструктури; Р. Мазурець [6] та М. Ляшук [4] вивчали історичні особливості та сучасний стан розвитку готельного господарства Волинської області; І. Поплавська [7; 8] вивчала особливості територіальної диференціації готельного господарства регіонів України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте досліджень територіальної структури готельного господарства в розрізі адміністративно-терито-

ріальних одиниць районного рівня поки що мало. Слабко вивченими є також зв'язки між особливостями територіальної організації засобів розміщення з системою розселення територій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в пошуку об'єктивних методів дослідження територіальних особливостей готельного господарства регіону та застосування методів його суспільно-географічної оцінки у Волинській області в розрізі адміністративних районів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними статистичними показниками, котрі використовують для дослідження готельної індустрії, є загальна кількість засобів розміщення та за окремими групами; кількість номерного фонду; чисельність туристів; кількість ночівель, проведених туристами в тому чи іншому центрі, регіоні, країні за одиницю часу; кількість місць цілорічної дії та сезонного

Таблиця 1

Кількісні параметри готельного господарства Волинської області

Адміністративно-територіальні одиниці	Кількість готелів та аналогічних засобів розміщення	Кількість спеціалізованих засобів розміщення	Кількість місць в готелях та аналогічних засобах розміщення	Кількість місць в спеціалізованих засобах розміщення	Кількість розміщених осіб
Володимир-Волинський	4	3	175	284	956
Горохівський	3	3	68	122	987
Іваничівський	3	3	138	207	1 087
Камінь-Каширський	2	1	28	45	657
Ківерцівський	3	3	94	151	764
Ковельський	6	3	156	249	805
Локачинський	1	1	24	43	355
Луцький	5	4	198	316	3 246
Любешівський	1	1	26	47	435
Любомльський	5	3	114	193	1 235
Маневіцький	1	1	36	65	624
Ратнівський	1	1	24	48	532
Рожищенський	1	1	30	54	735
Старовижівський	1	1	15	28	534
Турійський	1	1	18	34	451
Шацький	7	21	378	718	4 434
м. Володимир-Волинський	2	3	112	202	1 342
м. Ковель	5	6	234	351	2 456
м. Луцьк	6	12	386	579	4763
м. Нововолинськ	3	4	88	158	1 458
Всього	61	76	2 342	3 951	26 526

Джерело: складено за джерелом [9]

використання; динаміка чисельності засобів розміщення; показники насиченості адміністративно-територіальних одиниць засобами розміщення; обсяг наданих основних та додаткових послуг у грошовому вираженні, обсяг доходів від розвитку туризму тощо.

З 2010 р. намітилися тенденції розвитку та зростання внутрішнього туризму на Волині та спостерігається позитивна тенденція в розвитку готельного господарства. Для аналізу особливостей розміщення готельних закладів Волинської області були використані абсолютні та відносні показники.

Станом на 2016 р. номерний фонд готельного господарства області налічував 2 342 номери, їх кількість у 2016 р. порівняно з 2012 р. збільшилась вдвічі. Житлова площа всіх номерів готелів та інших місць тимчасового перебування протягом 2012–2016 рр. також значно зросла [9].

Для дослідження територіальної структури засобів розміщення Волинської області були використані методики суспільно-географічних досліджень [5]. Показником інтенсивності вияву певного об'єкта чи явища на досліджуваній території може бути коефіцієнт локалізації K_i , тобто індекс територіальної локаліза-

ції засобів розміщення, який показує ступінь їх тяжіння до ареалів заселення та рівня концентрації населення. Менші значення індексу свідчать про тяжіння садиб до більш заселених територій, тобто більш дрібну їх локалізацію в поселенській мережі.

Показник просторового впливу засобів розміщення показує як співвідносяться між собою кількість населених пунктів на досліджуваній території та кількість засобів розміщення, що функціонують на ній.

Територіальна доступність засобів розміщення є середньою відстанню від місця проживання до місць розташування засобів розміщення, яка розраховується як радіус доступності r_i [5].

Що стосується сільської та міської місцевості області загалом, то нерівнозначність поселень та відмінності у забезпеченні туристичними ресурсами спричинила тут диспропорції в забезпеченні готельною інфраструктурою. Найбільшою забезпеченістю готелями по відношенню до кількості населених пунктів та по відношенню до чисельності населення відрізняються Шацький, Володимир-Волинський, Іваничівський, Ковельський та Любомльський райони (табл. 2).

Таблиця 2

Районні особливості забезпеченості готелями населення Волинської області у 2016 р.

Райони	Кількість готелів, що припадає на 10 000 осіб	Кількість номерів, що припадає на 10 000 осіб	Кількість поселень, одиниць	Кількість готелів, що припадає на 1 населений пункт
Володимир-Волинський	3	69	77	0,2
Горохівський	1	13	92	0,1
Іваничівський	2	43	59	0,1
Камінь-Каширський	0,5	4,5	65	0,05
Ківерцівський	1	15	73	0,1
Ковельський	2	39	93	0,2
Локачинський	1	11	54	0,04
Луцький	1,5	31	83	0,3
Любешівський	0,5	7	47	0,04
Любомльський	2	29	70	0,1
Маневицький	0,4	7	71	0,03
Ратнівський	0,4	5	68	0,03
Рожищенський	0,5	8	67	0,03
Старовижівський	0,7	5	47	0,04
Турійський	0,8	7	75	0,03
Шацький	17	224	31	0,9
Волинська область	1,3	23	1053	

Джерело: складено за [9]

Розрахунки індексу територіальної локалізації засобів розміщення Волинської області показали, що чисельність готелів перебуває в прямій залежності від кількості населення, що проживає на території району. Найменше значення цієї величини спостерігається у Шацькому (0,07) районі, де проживає найменша кількість населення.

Найбільші значення показника територіальної диференціації засобів розміщення Волинської області характерні для Шацького (12,69) району, а найменші – для Ратнівського (0,27), Маневицького (0,27) та Камінь-Каширського (0,35) районів (табл. 3). Спостерігається певний поділ території області за рівнем цієї величини на дві частини. Зі збільшенням густоти населення знижується значення цього показника.

Характеризуючи територіальну диференціацію засобів розміщення області за допомогою визначення радіусу впливу встановлено віддаль, на яку поширюється їх вплив, і, як наслідок, приблизну територію охоплення їх діяльності. У Волинській області найбільший радіус впливу мають засоби розміщення у Любешівському (26,9 км), Ратнівському (26,8 км) та Камінь-Каширському (24,1 км) районах (табл. 3). Це характерно переважно для північних районів області, де, відповідно, менші показники густоти населених пунктів (3–4 посе-

лення на 100 кв. км). Найменші значення радіусу впливу засобів розміщення характерні для Шацького (5,2 км) та Луцького (6,0 км) районів, де показники густоти населених пунктів становлять 8–9 поселень на 100 кв. км. Середній радіус впливу засобів розміщення у Волинській області становить 17,4 км.

Точкові елементи територіальної структури готельного господарства Волинської області виділені на основі типізації, яка зроблена І. Поплавською. Згідно з автором, пункт з надання послуг розміщення – це поселення (сільське, селище міського типу, мале місто), в якому розташований хоча б один заклад, що надає послуги розміщення та інші послуги за додаткову плату; центр гостинності – міське поселення, в якому розташовано кілька закладів готельного господарства різного типу. Центри готельного господарства поділяються на великі (мають 10–14 готелів з разовою місткістю кожного понад 600 місць, які спеціалізуються на обслуговуванні іноземних та внутрішніх туристів), середні (за аналогічної спеціалізації мають 4–9 готелів з разовою місткістю 300–500 місць) та малі (мають 2–3 готелі місткістю менше 300 місць кожен); вузол гостинності – велике місто або міська агломерація, в межах якої розташовані і взаємодіють в процесі обслуговування туристів готелі та інші заклади розміщення різної

Таблиця 3

Основні показники розміщення готелів у Волинській області

Райони	Індекс територіальної локалізації, Іл	Коефіцієнт концентрації, К _к	Показник просторового впливу, Пв	Радіус впливу готелів, r (км)
Володимир-Волинський	0,71	1,40	6,4	9,3
Горохівський	1,16	0,86	15,3	13,7
Іваничівський	0,91	1,09	9,8	7,0
Камінь-Каширський	2,82	0,35	21,7	24,1
Ківецький	1,42	0,70	12,2	15,4
Ковельський	0,72	1,38	4,7	9,3
Локачинський	1,50	0,67	27,0	18,9
Луцький	1,38	0,73	3,1	6,0
Любешівський	2,50	1,14	23,5	26,9
Любомльський	0,66	1,53	8,8	13,3
Маневицький	3,71	0,27	35,5	33,7
Ратнівський	3,71	0,27	34,0	26,8
Рожищенський	2,71	0,37	33,5	21,5
Старовижівський	2,07	0,48	23,5	23,7
Турійський	1,79	0,56	37,5	24,0
Шацький	0,07	12,69	1,1	5,2

Джерело: розраховано автором

Таблиця 4

**Точкові елементи територіальної структури готельного господарства
Волинської області**

Адміністративні райони	Пункт з надання послуг розміщення	Малі центри гостинності	Середні центри гостинності	Вузли гостинності
Володимир-Волинський	6	–	1	–
Горохівський	5	1	–	–
Іваничівський	5	1	1	–
Камінь-Каширський	2	1	–	–
Ківерцівський	5	1	–	–
Ковельський	8	–	1	–
Локачинський	–	1	–	1
Луцький	8	–	–	–
Любешівський	–	1	–	–
Любомльський	–	–	1	–
Маневицький	–	1	–	–
Ратнівський	–	1	–	–
Рожищенський	–	1	–	–
Старовижівський	–	1	–	–
Турійський	–	1	–	–
Шацький	28	–	1	–

Джерело: складено автором

потужності, типів, спеціалізації, підпорядкування у кількості від 15 одиниць, спрямовані на надання різноманітних послуг гостинності (як стандартних, так і класу «люкс») вітчизняним та іноземним туристам [7].

На території Волинської області найбільша кількість пунктів гостинності знаходиться на території Шацького (28), Ковельського (8) та Луцького (8) районів (табл. 4). Фактично всі селища міського типу та міста районного підпорядкування є малими центрами гостинності. Всі міста обласного підпорядкування, а також смт. Шацьк є середніми центрами гостинності. Це пояснюється господарським значенням цих населених пунктів, концентрацією та привабливістю їх природних та історико-культурних туристичних ресурсів. Великих центрів гостинності на території Волинської області немає. І лише м. Луцьк – обласний центр – є єдиним вузлом гостинності на тери-

торії регіону. Територіальна структура закладів розміщення області характеризується зростанням кількості таких елементів, як центри гостинності та пункти розміщення.

Висновки з цього дослідження. Загалом Волинська область недостатньо забезпечена готельними підприємствами. Серед них переважають готелі незначної місткості та прогнозується, що їх кількість буде зростати. Існують значні диспропорції у територіальній забезпеченості регіону готельними підприємствами, які концентруються переважно в місцях зосередження природних рекреаційних ресурсів та в промислових центрах. Щоб вирішити складні завдання дослідження територіальної організації готельної індустрії регіону, потрібно використати поєднання різних методів, тобто створити методіку дослідження, яка акумулює декілька методів та визначає порядок (послідовність) їх застосування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаталяк О. Туристична інфраструктура Волинської області: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку / О. Гаталяк // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – 2012. – Вип. 29. – Ч. 1. – С. 31–35.
2. Єрко А. Сучасний стан розвитку туристичної інфраструктури Волинської області / А. Єрко, К. Савич // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – 2016. – № 1. – С. 163–170.

3. Кузишин А. Сучасний стан сформованості туристичної інфраструктури в західноукраїнських областях / А. Кузишин // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. – 2011. – № 2. – С. 122.
4. Ляшук М. Сучасна територіальна організація підприємств готельного господарства Волинської області / М. Ляшук // Географія та туризм. – 2011. – Вип. 11. – С. 85–91.
5. Маергойз И. Методика мелкомасштабных экономико-географических исследований / И. Маергойз. – М. : МГУ, 1981. – 137 с.
6. Мазурець Р. Сучасний стан та проблеми розвитку готельної індустрії Волинської області / Р. Мазурець // Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Луцьк, 14–15 травня 2015 р.) / ред. В. Лажнік. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 207–209.
7. Поплавська І. Територіальна організація готельного господарства України : автореф. дис. ... канд. геогр. наук / І. Поплавська ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – 20 с.
8. Поплавська І. Територіальна диференціація рівня розвитку готельного господарства України / І. Поплавська // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту. Серія: Географія. – 2010. – № 2 (вип. 28). – С. 95–100.
9. Статистичний щорічник Волинь за 2016 р. / за ред. В. Науменка. – Луцьк : Головне управління статистики у Волинській області, 2016. – 490 с.